

ZADEVA: Delavnica o plovbi na reki Soči

Kraj in datum: Bovec, 29.1.2019

Pripravi: Jan Klavora, Zavod tovarna trajnostnega turizma

Prisotni: Miro Kristan - PRC, Jurij Stritih – Stritih d.o.o., Cecilija Ostan Avsenik – občina Bovec, Simon Škvor – občina Kobarid, Miran Drole – občina Tolmin, Aleš Golja – Fakulteta za gradbeništvo, Adis Hrovat – GIZ raftarjev Doline Soče, Filip Hrovat – strokovni svet Javnega zavoda Doline Soče, Anton Podbršček - Direkcija Republike Slovenije za vode, Janko Humar – Javni zavod za turizem Doline Soče, Suzana Konec in Katja Leban – Medobčinska uprava, Daniel Rojšek – Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Jože Klemenčič - inšpektor za plovbo po celinskih vodah.

Povzetek:

- Janko Humar: Pozdravil vse prisotne in jim predstavil problematiko plovbe po reki Soči. Produkt raftinga na reki Soči je dosegel svoj vrhunec in ga je potrebno na novo definirati. Recepta za rešitev ne bo s strani ministrstva. Mi moramo predlagati/iskati rešitev.
- Jan Klavora: Predstavil štiri izhodiščne točke, o katerih naj bi tekla debata: uvedba monitoringa na reki Soči, oblikovanje Medresorske delovne skupine, , boljše upravljanje z naravnim virom (koncesije za dejavnost, javna služba vrši nadzor) preko urejanja gospodarske dejavnosti, preko Nature 2000 in njenega upravljalvskega načrta poskusiti omejitev dejavnosti.
- Anton Podbršček: Koncesija za upravljanje dejavnosti na reki Soči v tem trenutku ni možna. Potrebno bi bilo spreminjati Zakon o vodah. Obstaja možnost koncesije za izgradnjo pomolov (možnost za kontrolo režima). Medresorska skupina je nujna. Potrebujemo lokalni nivo, ki upošteva možnosti na osnovi zakonskih podlag. Nato preko ministrstev iščemo rešitve. Katerekoli omejitve bi prizadele vse vpletene. Meni, da uvedba koncesij za izvajanje gospodarske dejavnosti ni možna oziroma ni prava smer, saj bi jo dobile vse agencije. Hitrega ukrepa za omejevanja ni. Stroka mora pripraviti predloge, politika jih potrjuje. Se ne strinja, da bi v manjšo delovno skupino imenovali predstavnike podjetji. Regulacija z vstopno/izstopnimi mesti potrebuje majhno število raftov na reki.
- Katja Leban: Vode so po ustavi zaščitene. So javno dobro. Potrebno bi bilo spremeniti ustavo, če bi želeli to spreminjati.
- Cecilija Ostan Avsenik: Kot občina ugotavljajo, da je reka preobremenjena. Izpostavila je problem odhajanja ribičev. Vprašanje je, kako ščititi reko in hkrati najti rešitev glede zaščite lokalnih podjetji. Podpirajo rešitve, ki bi to omogočale. Smiselno bi bilo razmisliti o ljudeh, ki jih vabimo v dolino. Ciljati moramo tiste z dodano vrednostjo in tiste, ki jim je mar za okolje. Družine so vsekakor zelo dobrodošle.
- Simon Škvor: Opozoril na problematiko infrastrukture ob vodi – dostopna mesta itn. Ministrstvo za okolje in prostor je obljubilo, da se bodo ukvarjali s preobremenjenostjo plovbe ter s številom podjetji, ki se s tem ukvarjajo. MGRT (Eva Štravs Podlogar) se je na eni izmed srečanj zavezala, da bodo preučili možnosti omejevanja števila podjetji, ki izvajajo komercialno dejavnost na reki Soči. MOP je obljubil, da bodo ta usklajevanje potekala, ampak iz tega potem ni bilo nič. Meni, da omejevanje preko formalizmov registracij podjetji ni smiselno. Kot občina ima težave z lastništvom nad parcelami na vstopno/izstopnih mestih. GIZ je že oddal pobudo za javno/zasebno partnerstvo in ta predlog bi bilo dobro preučiti. Občina si želi, da bi se začelo omejevati gospodarsko dejavnost z vidika varovanja reke.

Naloga občine je, da se zagotovi ustrezna infrastruktura ob reki. To je prednostna naloga. Občina želi najti drugega upravljavca vstopno/izstopnih mest. Medobčinska uprava bi vršila samo nadzor. Medresorska skupina je smiselna, če točno vemo, kaj želimo. Rabimo jasne cilje. Trenutno ni sistema urejanja, ki bi bil pravno vzdržen. Predstavil je problem lastništva na Trnovem, ki bi tudi omogočal določene omejitve. Premalo je bilo poudarka nad urejanjem vstopno/izstopnimi mesti in tukaj lahko takoj participira občina. Do junija lahko naredijo veliko na tem področju.

- Miran Drole: Občina Tolmin je manj obremenjena s tem problemom, zato pusti da se politika okoli Soče kreira v občini Kobarid in Bovec, ki sta bolj obremenjeni. Občina Tolmin bo sledila omenjenima občinama. Osebnost stališče pa je, da sta problema dva. Obremenjenost Soče z vidika Nature 2000 in preobremenjenost Soče zaradi izvajanje turistične dejavnosti. Slednje je preveč in išče lastne omejitve. Hitrih zaslužkarjev mora biti čim manj in domačini morajo imeti od te dejavnosti čim več. V okviru te zakonodaje so zadeve nerešljive (Zakon o vodah). Rešitev vidi v tem, da se Soča organizira kot krajinski park. Znotraj parka lahko iščemo prave rešitve, kako nagovoriti obe problematiki. Pozicija ljudi znotraj parka je lahko tako bistveno drugačna. Monitoring je nujno potreben, če vemo, kaj želimo s tem početi. Rabi program, teoretični model, da vemo, kaj se spremlja. Mora biti nastavljen dolgoročno. Potrebno je spremljati, kaj se dogaja v okolici. Natura 2000 ima namen parka – maksimalni ekonomski profit od dejavnosti v povezavi z ohranjanjem okolja. Regulacija s prostorskim načrtom ni pravi način. Omejitve morajo biti vsebinske in ne birokratske.
- Aleš Golja: Opozoril, da je bilo leta 2006 predavanje v knjižnici Cirila Kosmača v Tolminu na temo Idejnega projekta krajinski park za zgornje Posočje z ekonomsko-socialnim modelom (rešitev za krajinski park). Problem izhaja iz tega, da nimamo nosilca te dejavnosti na nacionalnem nivoju. Predlaga uvedbo veslaških poti po vzoru pohodniških. Rabimo delavnico vizije na tem področju. Morali bi delovati na treh ravneh – strateška raven (ministrstva), načrtovalska raven (regija) in operativna raven (lokalno okolje). Skupaj bi oblikovali smernice od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor. Nujno so potrebni podatki za uvedbo ukrepov. S podatki, ki so jih merili, so prišli do zaključkov, da je ob špicah v 2014 po reki plulo preko 1000 plovil dnevno. Problem je časovna distribucija. Iz izsledkov lahko zaključijo, da Soča rabi urnik. V eni uri so našli že leta 2014 preko 100 raftov. Če ne bo nosilca dejavnosti, bo prišlo do težav. Predlaga vsaj urnik v špicah. Nujna so potrebna sredstva za ta monitoring in potrebna so srečanja med vpletenimi. Verjame v močno javno službo, ki bi imela centralni booking sistem. Krajinski park edini omogoča privilegiranje domačinov. Občina lahko določi mejno vrednost števila raftov na dan. Lahko se začne z mehкими ukrepi, ki se navezujejo na nekaj problematičnih vikendov.
- Daniel Rojšek: Možno je podeliti koncesijsko pravico do rabe dostopov. Pri Naturi 2000 gre za varstvo vrst v upravljavskem načrtu – kako bi potencialno našli rešitev, da bi omejili rabo Soče preko zaščite vrst. Krajinski park imajo najlažji varstveni režim. Vsi parki so namenjeni varstvu narave – torej omejitvam in spodbudam. Pri nas je težava, ker so na prvem mestu omejitve. Zato je krajinski park za zavod mrtva točka. Pri zadnji spremembi TNP so se pogovarjali, da bi TNP razširili na celo točko. Problem je nastal, ker bi tako park imel slepo črevo in zato to ni bilo sprejemljivo. Povečanja se nihče ni lotil. Predlaga, da naslednjič povabi predstavnika TNP. Problem parkov je lastnina – v tujini so parki v večini v državni lasti. Lastnina je ključna zadeva in zato bi bilo nujno, da bi bila vstopno/izstopna mesta v občinski/javni lasti in te problematike se je treba resno lotiti. V 90. letih se je lotil štetja plovil in je zasnoval model. Kot zavod si želijo koncesijo za upravljanje vstopno/izstopnih mest. Tukaj vidijo največjo možnost rešitve. Potrebno je izhajati iz občinskih okvirjev za iskanje rešitev omejevanja dejavnosti. Poudarja pomembnost povezovanja rafting podjetji na

slovenski ravni. Zavod je razmišljal, da bi plovbo omejili, če bi pretok padel pod določeno mejo. Spremembe nikoli ne smeš delati z ostrimi rezi, ampak z dialogom. Potrebno je reševati zadevo kratkoročno in dolgoročno. Ni volje, da bi se zadeve rešile – na občinski in državni ravni. V manjši skupini je potrebno pripraviti jasen predlog.

- Suzana Konec in Katja Leban: Odlok in pravilnik sta potrebna sprememb. Trenutno so upravljavci, skrbniki in nadzorniki izvajanja režima na reki in ta sistem poka po šivih. Upravljanje na reki je zelo kompleksno. Reko naj bi obiskovalo preko 200.000 obiskovalcev. Skrbijo za vzdrževanje vstopno/izstopnih mest. Ribiči bi radi skrajšali čas za plovbo na reki do 18. ure na območju mesta. Srečujejo se s problemom, da ljudje uhajajo na reko na neuradnih mestih. Parkirišča so preobremenjena. To kar počenja Medobčinska uprava skrbi večje število služb v Avstriji. Vse njihovo delo sloni na šest ljudeh in to bo potrebno spremeniti. Infrastruktura ne prenese več ljudi na vodi v konici. Pohvali sodelovanje med GIZ-om in podjetjem Stritih d.o.o. Nujno je potrebno določiti minimalne zahteve za odprtje podjetji, saj nekatera nimajo niti tekoče vode. Nujno je potrebno definirati znotraj odloka, da čolni, ki imajo več kot tri mesta, avtomatično spadajo pod komercialno dejavnost. Smiselno je sestaviti lokalno medresorsko skupino, ki bi oblikovala načrt, kako problematiko peljati dalje. Na državni ravni ni vzvodov, da bi urejali gospodarsko dejavnost na reki Soči.
- Filip Hrovat: Problematika na reki Soči se povečuje. Skrbi ga, da bodo razne omejitve prizadele najprej in predvsem lokalna podjetja in ne bodo rešile težave. Problem je tudi v tem, da so bili v zadnjih petih letih vodniki predvsem tujci, zato ukrepi v smeri lokalnega vodiča niso smiselni. Predlaga, da pripeljemo kakšen primer dobre prakse iz tujine. Kvaliteta ponudbe je padla zaradi petnajstih dni, ko je na reki gneča, ampak prav ti nesejo sporočilo v svet. Ni problem samo rafting. Opozarja tudi na problem kajakašev – na minimalnem vodostaju je na glavnem odseku Soče v glavni sezoni praktično nemogoče normalno pluti. Potrebne so omejitve s kompromisom. Se strinja z monitoringom, ampak potrebno je doreči mejne vrednosti tudi z vidika vodostaja. Želi, da se rešitve išče v pogovoru s podjetniki. Omejitev na dve vožnji na dan je možna, če se ponudba raftinga nadgradi z ostalimi aktivnostmi. Samoregulacija na dve vožnji na dan ni mogoča, saj rafting tržijo in prodajajo pozimi. Ne vidi možnosti, da bi se podjetja poenotila in sprejela centralni sistem za vodenje raftinga.
- Miro Kristan: Doživetje uporabnika se je poslabšalo. Produkt izgublja dodano vrednost. Če 36 let zadeve niso prave, je potrebno spremeniti tudi zakon. Monitoring je nujen in rabimo podatke. Kriterije bi bilo potrebno pripraviti. Nekdo iz ministrstva bi moral problematiko vzeti za svojo in jo peljati naprej. Zavarovana območja so en način, ampak je glede te možnosti pesimist. Uvedba koncesij za gospodarsko dejavnost je smiselna, če znamo določiti nosilnost reke oziroma mejno vrednost števila plovil dnevno.
- Jože Klemenčič: Plovbo si delijo praktično vsa ministrstva, zato ne vidi možnosti za spremembo zakonodaje. Vidi možnost koncesij na vstopno/izstopnih mestih. Monitoring ja, če ima jasen cilj in model.
- Adis Hrovat: GIZ se zavzema za koncesije nad vstopno/izstopnimi mesti. To je edina rešitev za GIZ. Že dvakrat so vložili predlog, kako to urediti, ampak niso dobili povratnih informacij. Poudari, da gre za politično odločitev. Sedaj se je problematika povečala – na Soči komercialno dejavnost izvaja skoraj 100 podjetji. Največja koncentracija je od 15. julija do 15. avgusta in ob vikendih. V preteklosti so pozdravili licence kot način omejevanja, a so se pokazale za slabo rešitev, saj domačega kadra ni in nujno morajo uporabiti tujce za vodiče. Monitoring podpira, da se situacijo primerja s preteklimi leti. Pri monitoringu je nujno sodelovati z domačimi podjetji. Tri leta domače agencije že normalno živijo. Izpostavi problem navala turistov in posledično obstoječa infrastruktura ne zdrži tega (namestitve,

kampi, restavracije, parkirišča itn.). Skeptični so do vseh sprememb, saj je praksa pokazala, da vedno najslabšo potegnejo domača podjetja. Strinjajo pa se, da je potrebno nekaj narediti. Nujno je potreben dialog. So razočarani nad vsem, kar so do sedaj podprli. Rešitev vidijo s koncesijo nad vstopno/izstopnimi mesti, ki naj bi jo dobil GIZ, ki bi z denarjem urejal ta mesta. Medobčinska uprava je nadzorni organ, občina je lastnica parkirišč. Uvedba minimalnih cen ni mogoča, saj se je ponudniki ne držijo in dogovor propade. 13 podjetji v GIZ se ne držijo minimalnih cen, kaj šele druga podjetja. V zadnjih treh letih so podjetja imela srečo, da je bil vodostaj dober. Ko bo prišla sezona z nizkim vodostajem, se bo naredila naravna regulacija. Samoregulacija na dve vožnji na dan ni možna, saj na to podjetja ne bi pristala. Zadnja leta se je največ voženj opravilo ob 16. uri. Podjetja sledijo trgu, saj morajo v dveh mesecih zaslužiti dovolj za preživetje. Domačinom za Sočo in okolico ni vseeno, saj tukaj živijo in bodo živeli. Se ne strinjajo z uvedbo koncesij za upravljanje dejavnosti na vodi in se ne strinjajo z uvedbo centralnega rezervacijskega sistema. Rešitev potrebujemo letos.

- Jurij Stritih: Stritih d.o.o. je sestavil predlog za upravljanje s Sočo. Zaključki tega dokumenta so, da je odlok o plovbi neprimeren in nepotreben, saj zakon o vodah ne omogoča prave kontrole nad plovbo. Edini način regulacije vidijo v Zakonu za ohranjene narave in Zakon o določitvi zavarovanega območja na reki Soči (Krajinski park). Vprašanje je, ali je ta način izvedbeno mogoč. Menijo, da gre za obremenitev infrastrukture ob vodi in za slabšanje kvalitete doživetja na vodi zaradi prevelike koncentracije plovil. Soča je edinstvena na svetu. Letno jo obišče 200.000 ljudi, kar je na tako majhnem območju edinstveno. Ne glede na to je izjemno lepo urejena, varna, ohranjena in lahko dostopna. Lani se je zgodila le ena nesreča na Soči, ena na Učji. Gre za zelo varen šport. Soča je poseben primer in zato se ne da prinesiti dobre prakse iz tujine. Predlagajo ukinitve dovolilnic in uvedbo parkirnine za vse, saj je sistem nepravilčen do kajakašev in raftarjev. Saj kopalci, kolesarji itn. imajo brezplačna parkirišča. Predlagajo parkirnine na vstopno/izstopnih mestih za vse. Nujna je strategija za celostno upravljanje z dolino Soče – upravljanje obiska s poudarkom na večdnevni gostih. Enodnevni gostje ne pustijo veliko v lokalnem okolju. Ne vidijo rešitve v zunanji regulaciji. Edini način, da bi se ponudniki storitev zavezali k določeni kvaliteti in ceni. Sami ponudniki bi tudi morali imeti samoregulacijo. Za koncesije ni pravne podlage.

Sklepi:

- Potrebno oblikovanje manjše delovne skupine, ki bo iskala rešitve in predlaga dolgoročne ukrepe (Filip Hrovat, Danel Rojšek, Janko Humar, in Suzana Konec, Katja Leban)
- Uvedba monitoringa z jasnim modelom in ciljem